

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Socialdepartementets promemoria ”En justerad indragningsbestämmelse i underhållsstödet”

Från de utgångspunkter som kammarrätten har att beakta lämnar kammarrätten följande synpunkter på förslagen i promemorian.

Utredningen ska enligt direktiven lämna förslag på hur reglerna om särskilda skäl kan förtydligas så att det som anges i förarbetena till indragningsbestämmelsen får ett större genomslag. Bakgrunden är att rättstillämpningen i dag anses vara förhållandevis snäv i förhållande till det utrymme som förarbetena anger. Enligt utredningen ges en beskrivning och redogörelse för vad som avses med särskilda skäl bäst i förarbetena. Kammarrätten ställer sig tveksam till denna bedömning. Som allmän princip gäller att ändring av en lagtexts innebörd inte kan ske genom motivuttalanden. Det bör därför övervägas om en tydligare precisering eller exemplifiering av begreppet särskilda skäl ska göras direkt i lagtexten.

Promemorian innehåller en tydlig uppdelning i två typer av särskilda skäl. Den ena typen avser situationer där det är olämpligt att föräldrarna eller den bidragsskyldiga föräldern och barnet har kontakt med varandra. I denna del nämns särskilt förekomsten av hot eller våld samt beslut om kontaktförbud eller skyddade personuppgifter. Den andra typen av särskilda skäl avser situationer då det är osannolikt att direktbetalning kommer att ske om stödet dras in. Det kan antingen handla om att den bidragsskyldiga föräldern saknar ekonomisk förmåga eller att han eller hon inte vill betala till boföräldern.

Dessa två typer av särskilda skäl togs även upp i förarbetena till nu gällande indragningsbestämmelse, men de utvecklas nu något. Det kan dock ifrågasättas om den redogörelse som lämnas i promemorian verkligen är tillräcklig för att leda till den eftersträvade vidgningen av tillämpningen av begreppet särskilda skäl. I promemorian nämns t.ex. även ytterligare situationer som har tagits upp av kammarrätterna och i Försäkringskassans vägledning men som inte kommenteras något ytterligare i promemorian. Det är önskvärt att även dessa situationer berörs i den kommande propositionen.

Uppdelningen i två typer av särskilda skäl tycks inte upprätthållas klart när det gäller vad som menas med hot. På s. 73 anges att med hotbild ska förstås att det förekommer eller finns risk för att kontakt mellan parterna leder till att någon av föräldrarna eller barnet utsätts för hot om eller faktiskt blir utsatt för någon typ av våld eller kränkningar. På s. 76 anges dock att i hot innefattas den typ av hot om ekonomiskt våld som den bidragsskyldiga föräldern kan utöva genom att vägra betala underhåll i rätt ordning. Enligt kammarrättens mening bör den senare situationen snarare hänföras till den andra typen av särskilda skäl, dvs. att det är osannolikt att direktbetalning kommer att ske. Det är också så det får uppfattas på s. 61 i promemorian, där ett exempel på den typen av särskilda skäl är att den bidragsskyldiga föräldern kan komma att använda direktbetalningen som ett medel för att utöva ekonomiskt våld gentemot boföräldern.

Vad gäller själva lagtextens utformning föreslår kammarrätten en omformulering av 42 a § i enlighet med följande.

När Försäkringskassan har fattat beslut med stöd av 9 a § om att underhållsstöd inte längre lämnas, ska boföräldern och den bidragsskyldige och, vid förlängt underhållsstöd, även den studerande skriftligen underrättas om beslutet.

Vad som sagts i första stycket gäller även när beslut har fattats med stöd av 9 b §.

På motsvarande sätt föreslås även att 42 b § formuleras om. Anledningen till förslagen är att formuleringarna ”beslut med stöd av 9 a och 9 b §§” respektive ”beslut med stöd av 9 a och b §§” kan ge intryck av att beslut enligt båda paragraferna måste ha fattats innan bestämmelserna i 42 a och 42 b §§ blir tillämpliga.

Övergångsbestämmelserna förefaller vara korrekt utformade. Det kan dock konstateras att de är svårtillgängliga och att det därför är önskvärt att resonemangen kring dem utvecklas i den kommande propositionen.

Detta yttrande har beslutats av kammarrättslagmannen Mats Törnered och kammarrättsrådet Petra Ebbing (den senare även föredragande).

Mats Törnered

Petra Ebbing